

Stratili sme päť rokov a stovky miliárd, ale zachránili eurozónu? Nie tak rýchlo.

Bývalý premiér Papandreou 18. októbra 2009 oznámil, že grécky deficit toho roka bude dvojnásobný – nie 6%, ale 12% HDP. O šesť mesiacov neskôr požiadal Eurozónu a MMF o pomoc. To sa už vedelo, že deficit bol skôr 15%, než 12%. Grécka vláda minula o polovicu viac, ako vybrala v ten rok na daniach.

V utorok o polnoci 30. júna 2015 Grécko nezaplatilo MMF splátku 1,6 miliardy eur. Krajina ekonomického zoskupenia, ktoré ešte pár rokov dozadu malo ambíciu byť svetovým ekonomickým lídrom, sa dostala do skupiny so Zimbabwe a Sudánom. Banky sú zavreté až do odvolania, obyvatelia vykupujú obchody a benzínové pumpy. Dôchodcovia bez platobných kariet dostávajú „prídel“ 17 eur na deň – ak sa im podarí vybojovať miesto v rade a neskolabujú pod júlovým slnkom.

Konanie gréckej vlády za posledných šesť mesiacov udivovalo, tento týždeň sa premenilo na absolútne chaotickú improvizáciu. Najskôr premiér šokujúco vyhlásil referendum o záchranných podmienkach. Vyhlásil ho však až po uplynutí záchranného balíčku, ktorý tým zanikol a v referende vlastne nie je o čom hlasovať, keďže žiadne nové podmienky neexistujú. Pár hodín pred utorkovým defaultom poslal Tsipras predstaviteľom Eurovalu list, v ktorom požiadal o pomoc 30 miliárd eur, hoci mu muselo byť jasné, že udelenie takejto pomoci je aj pri dobrej vôli proces na niekoľko týždňov. Pomoc bola prirodzene okamžite zamietnutá.

No tu Tsipras zďaleka neskončil. Neskoro v utorok poslal Trojke list, v ktorom kapituloval takmer na všetky požiadavky, o akých sa dovtedy jednalo. Druhý deň však v televíznom prenose vyzval gréckych voličov, aby v referende hlasovali proti týmto (momentálne už len nejasne definovaným) podmienkam. Z okien ministerstva financií dokonca vyvesili obrovský billboard s nápisom „Nie“. Varoufakis sa Európe vyhráza Európskym súdnym dvorom, pretože členstvo v Eurozóne je vraj nezvratiteľné. Podobne Tsipras uisťuje voličov, že Grécko nie je možné z Eurozóny vyhodiť. Nuž, po mesiacoch púzovania fotografom na motorke a v značkových handrách prišiel na Tsiprasa a Varoufakisa deň zúčtovania.

Okrem slniečkových Francúzov, ktorí ešte aj teraz vidia očami ministra financií Sapina dohodu „len pár hodín vzdialenú“, je prístup zvyšku podstatne tvrdší. „Až do referenda nebudeme s Grékmi jednať o ničom,“ hlásia zhodne Merkelová, aj šéf Eurogroup Dijsselbloem. Popri nich sa medzi najostrejších jastrabov zaradil aj slovenský financmajster Peter Kažimír. Keď sa grécke banky znova otvoria, nemusí v nich vraj byť už euro. Až as nechce veriť, že pred necelými štyrmi rokmi patrilo k najhlasnejším zástancam našich pôžičiek Grécku a neschválenie navýšenia eurovalu považoval za slovenskú hanbu...

Ekonomický Armagedon v Grécku je vidieť už aj cez zavreté a prelepené oči. No existuje rozpor medzi tým, či to v Aténach všetko končí, alebo ešte len začína. Priaznivci záchranných balíkov tvrdia, že kroky v rokoch 2010 a 2012 znamenali výrazné posilnenie záchranných mechanizmov v Eurozóne. Súčasná kríza v Grécku je tak pre nich už len smutným, ale izolovaným doznením eurokrízy, o ktorom sa môžeme baviť pri pive.

Takmer ako keby sme zabudli, že sú tu ešte krajiny ako Portugalsko (dlh 130% HDP), Španielsko (dlh 98% HDP) a samozrejme Taliansko (dlh 132% HDP). V čom sú tieto krajiny lepšie, ako Grécko? Vďaka extrémne nízkym úrokom tlačia svoju snehovú

Konanie gréckej vlády za posledných šesť mesiacov udivovalo, tento týždeň sa premenilo na absolútne chaotickú improvizáciu

Ekonomický Armagedon v Grécku je vidieť už aj cez zavreté a prelepené oči.

guľu zatiaľ vpred, ale dlhodobý výhľad je hmlistý. Španielsko v roku 2014 dokonca ani nedosiahlo primárny prebytok. To znamená, že si stále musí požičiavať nielen na splácanie dlhu, ale aj na prevádzku štátu. No ani primárny prebytok nemusí nič znamenať. Veď Grécko rok 2014 končilo s primárnym prebytkom 1,7% HDP a štrukturálnym primárnym prebytkom dokonca impozantných 6,1% HDP. Rozplynuli sa ako para. Na jeseň sú v Portugalsku a Španielsku voľby. Nerozplynie sa para aj tu, ak zosilnie Podemos? Momentálne majú na prvé miesto ešte ďaleko, ale aj Syriza bola len pár rokov dozadu obskúrnym marxistickým zoskupením.

Table 1: Primary budget balance of the general government (% GDP)

	Primary balance			Primary balance excluding one-offs			Structural primary balance		
	2009	2014	change 2009-14	2009	2014	change 2009-14	2009	2014	change 2009-14
Greece	-10.2	1.7	11.9	-10.0	1.2	11.2	-10.0	6.1	16.1
Ireland	-11.9	0.1	12.0	-9.9	0.1	10.0	-7.0	0.2	7.2
Portugal	-6.8	0.4	7.2	-6.6	1.4	7.9	-4.6	3.8	8.5
Spain	-9.3	-2.3	6.9	-8.6	-2.1	6.5	-6.1	1.2	7.3
Cyprus	-3.3	0.1	3.3	-3.3	-1.0	2.3	-3.4	2.2	5.6

Source: February 2015 forecast of the European Commission. The structural primary balance is available only from 2010 onwards in this forecast. For 2009, we use the May 2014 forecast adjusted by the average difference in 2010-11 between the estimates of the February 2015 and the May 2014 forecasts.

Ak sa kríza v Eurozóne opäť rozvinie naplno, máme za sebou päť stratených rokov a stovky utopených miliárd.

Ak sa kríza v Eurozóne opäť rozvinie naplno, máme za sebou päť stratených rokov a stovky utopených miliárd. Rok 2010 sa mohol spraviť aj inak. Eurozóna si mohla priznať chyby, nechať Grécko a pokojne aj niekoľko ďalších členov zbankrotovať. S výnimkou Grécka by to mohla byť reštrukturalizácia spojená s odpisom len niekoľkých desiatok percent dlhu. Miesto záchranu politikov zachrániť radšej peniaze sporiteľov vo finančnom systéme, aspoň časť straty hodiť na nezodpovedných veriteľov a akcionárov bánk, nesolventné bankové domy znárodniť a znova privatizovať. Bolelo by to ako vyťahovanie zubného koreňa bez benzokainu, ale Eurozóna by po tejto kúre bola silná ako Arnold v 70tych rokoch.

Aktuálne scenáre vývoja sú všetky prinajlepšom došeda. Odpis dlhov Grécka je prakticky istá vec, ale čo s ním ďalej? Vykopnúť z Eurozóny? Ako? Donútiť ho k ďalšiemu kolu samovražedného zvyšovania DPH a ďalších daní?

Pakt stability a rastu ani Fiškálny kompakt nedokázali zabrániť tragédii spoločnej pastviny v eurozóne. Užitočné možno ako signálny maják, ale reálna donucovacia sila minimálna. Národní politici sa chovajú racionálne a berú zo spoločného euro-stola čo sa dá, pretože vedia, že platí to budú všetci. Eurozóna je slabšia nie napriek záchraným mechanizmom, ale vďaka nim. Ak by neboli super nízke úroky, Francúzsko by o neustálom odkladaní 3% deficitu nemohlo ani pomýšľať.

Aby to nebolo málo, silnejú hlasy (formalizované v nedávnej Správe 5 prezidentov) na vytvorenie fiškálnej únie – so spoločnou pokladnicou. Motivácia členských štátov trhať zo spoločného bez platenia sa ešte viac posilní.

Skončíme dobrou správou aspoň pre tých, čo sa chystajú na dovolenku do Grécka.

Skončíme dobrou správou aspoň pre tých, čo sa chystajú na dovolenku do Grécka. Miestni obchodníci čoraz častejšie dávajú zľavy v rádoch desiatok percent na čokoľvek prakticky na požiadanie - ak platíte hotovosťou. Tak si z výhod eura konečne niečo uchmatnite aj vy.

Martin Vlachynský
2.7.2015